

LitArt

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PREA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.
NICHITA STĂNESCU**

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE
A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT

IULIE 2018 | ANUL IX | NR. 7 (100)

„DEȘTEAPTĂ-TE IUBITA MEA, FRUMOASA MEA ȘI VINO!”

PROȘTEȚIME ȘI SOLEMNITATE ÎN „CÂNTAREA CÂNTĂRILOR”

Ciclul de lucrări expuse de curînd la Galeria ART NOUVEAU a Uniunii Artistilor Plastici din Tîrgu-Mureș în expoziția personală TĂCERILE MELE de Doina Mihailescu – pictură, grafică, desen – vorbește despre preaplînul iubirii. Orice iubire are o esență a ei, o esență care este făcută din *ingenium*-ul tuturor iubirilor și din încă ceva, acel ceva care o face să fie alcătuită într-un fel anume.

PAG. 10, 11

În labirintul memoriei

Iulian BOLDEA

CĂRȚILE LUI NICOLAE BALOTĂ SEDUC ȘI INSTRUIESC, TRANSPUNÂND ÎN RELIEFUL CUVÂNTULUI IDEI TRĂITE, PRINTR-O VERITABILĂ PASIUNE A ERUDIȚIEI ȘI MEMORIEI. EFECTUL LOR MODELATOR ESTE INCONTESTABIL.
PAG. 3

NECESARELE TREPTE

Constantin NICUȘAN

ÎNTR-O LUME TOT MAI SECULARIZATĂ, FAPTUL CĂ SE SCRIE ȘI SE CITEȘTE LITERATURĂ, SE INVENTEAZĂ MITOLOGII MODERNE, ESTE COMPONENTA NECESARĂ A RECONSTRUCȚIEI PERMANENTE A SPIRITULUI UMAN. MITUL RĂMÂNE RESURSA LUI HOMO LUDENS...
PAG. 2

Ajunși la numărul **100**,
le mulțumim tuturor
celor care au fost, sunt
și vor fi alături de noi,
autori, cititori și sponsori.

**Mulțumiri speciale
îi transmitem pe
această cale
domnului Dan Mașca,
patronul companiei
interactive**

Dumitru-Mircea BUDA

Una din instituțiile culturale "old-school" ce părea, deunăzi, de tot compromisă (ca idee, credibilitate, relevanță) e cea a cnaclului. De unde, sub comunism, tradiția cercului literar funcționa perfect ca spațiu de reclusiune și comuniune anti-regim, iar asta nu doar la centru (vezi Cnaclul de luni) ci cam în toate orașele și satele, după revoluție prestigiul cnaclului a intrat în cădere liberă. Ceea ce nu-nseamnă că cnaclurile au dispărut sau au încetat să răsără, dar funcționalitatea și eficiența

LITART SAU DESPRE LITERATURĂ ȘI SOLIDARITATE

lor au devenit tot mai precare. Rôlul lor, de plămâni ai literaturii vii, ca să zic așa, fusese atât de pervertit în comunism, și nu doar de ideologii oficiali ci, desigur, chiar și de cei care le foloseau ca tranșee în războiul rece cu dictatura ceaușistă (pentru că, în fond, făcând literatură estetică în contra literaturii angajate politic, se urma oricum o agendă politică, dar, în fine, asta e o altă poveste) încât nici nu era de așteptat ca lucrurile să se petreacă altfel. În deingolada tranziției post-90, alături de editurile literare, cnaclurile au avut poate cel mai mult de suferit. Adevărul e că nici nu mai era timp pentru stat în cerc și comentat literatură când toată lumea era preocupată să-și deschidă o afacere, să dea o fugă sau două peste hotare, să-și cumpere video, antenă parabolică, blugi turcești și alte asemenea. Cel puțin, cnaclurile din jurul revistelor literare s-au stins, aproape instant (deși revistele, cu chiu, cu vai, au căzut tot în picioare, primind finanțările nece-

sare pentru a putea fi tipărite, chiar dacă în tiraje tot mai reduse). Cnacluri mai serioase au continuat să existe, până azi, doar în mediul universitar (vezi, iarăși, la centru, cnaclul din cadrul literelor bucureștene, păstorit de Mircea Cărtărescu sau, la Brașov, Cluj, Iași, Timisoara, cele coagulate în jurul unor personalități magnetice de genul regretatului Alexandru Mușina, al lui Livius Ciocârlie ș.a.).

Mă gândesc că nu doar perversitatea din comunism a conceptului va fi fost de vină ci, probabil, și dezagregarea morală în care a intrat societatea românească, în genere. România s-a fragmentat, în ultimii aproape 30 de ani, pe fast-forward. Din diverse motive (care pot fi analizate sociologic, economic, politic) românii și-au pierdut solidaritatea empatică, sentimentul de apartenență la o comunitate, facultatea comuniunii, deschiderea umană către Celălalt. Ce s-a instalat în locul lor e o religie a suspiciunii continue, egocentrică și utilitaristă, rezul-

tând, la nivel micro, un fel de societate pretribală, formată din indivizi gata oricând să își sară unul altuia în gât și care, public, mizează, de dragul aparențelor, dialogul sau chiar colaborarea în vreme ce, atunci când se retrag în solitudine, pun la cale planuri elaborate prin care să-i submineze pe ceilalți. Sigur, veți spune, lumea culturală a fost întotdeauna una a intrigilor de culise, dar parcă niciodată până acum sentimentul că nu se mai poate face nimic împreună, într-o comunitate de intelectuali, de artiști, nu a fost atât de puternic. De altfel, ideea de grup literar, în sine, e compromisă. Tinerii scriitori și, încă mai grav, tinerii intelectuali, se afirmă asemenea lupilor singuratici, pe propriile forțe, navigând între haite și teritorii, obligați să se ferească mereu de virușii urii și intoleranței, de perfidia și invidia generalizate. Poetii debutanți trec iute prin filtrul de validare al câte unei redacții de revistă literară, au câteva lecturi publice la care li se

(Continuarea în pagina 9)

Constantin NICUȘAN

În ianuarie 2016 avea loc prima ediție a *Atelierului de literatură LitArt*. Adrian Armand Giurgea, scriitorul rebel până la antipoezie și jurnalistul de presă și televiziune incomod pentru gusturile „baronilor”, este cel care a fructificat ideea – care plutea, de altfel, pe un cer platonice – de a întemeia un „atelier” în care meșteșugari consacrați sau ucnici în ale scrisului să forjeze, după fantezia fiecăruia, tânăra și atât de generoasa limbă română.

Cnaclul a pornit, la inaugurare, cu lecturi ale poezilor mureșeni, membri ai *Uniunii Scriitorilor din România*, și cu o echipă critică pregătită

să aprecieze „la cald” paginile lecturate.

Asistența, iubitori de literatură, dar și autorii unor notații care flirtau cu arta cuvântului, au primit cât se poate de entuziaști, inițiativa.

Dezbaterile, dar și „duelurile” criticilor pe textele propuse, deveneau din ce în ce mai provocatoare pentru public. S-au detașat, chiar, niște voci originale între cititorii din cnaclu, ale căror scrieri, ulterior, au fost publicate în revistele *LitArt* sau *Mureșul cultural*. Alți cititori din ședințele „atelierului” și-au modelat tonalitatea, stilul – conform sugestiilor critice – astfel că au ajuns, în timp, la un discurs care să exprime cel mai bine personalitatea lor.

Dar cum se întâmplă, inerent, în astfel de contexte, au fost și supărări, frustrări, atunci când orgoliile au dominat sălile de „operații pe text deschis”, ca să-l parafrăzăm pe Umberto Eco. Pentru că orice produs literar este deschis interpretărilor dintre cele mai diverse.

Părerile asistenței, la fel de diferite, erau și ele nu doar judecări asupra textelor, păreri

declarate sau nu, ci și judecări asupra actului critic pe care îl considerau uneori prea „blând”. Și atunci vocile critice trebuiau să-și mențină ridicată ștacheta exigenței.

Și astfel *Atelierul de literatură* a devenit un adevărat cadru de creație literară și critică, prilej de testare a talentelor literare.

La scurt timp după startul reușit în plaja beletristicii, *Atelierul de literatură* s-a deschis noilor idei de îmbogățire artistică și a adus în ședințe artiști plastici și muzicieni care reconstruiau o viziune complexă pentru un adevărat cnaclu al artelor. Acum în antractele spectacolului de discurs poetic și epic, audiența beneficia de momente de muzică clasică ori contemporană, acestea asociate, uneori, cu rezonanța cromatică a creațiilor plastice discret expuse.

În acest fel, atmosfera cnaclului a căpătat consistență, mai multă atractivitate, iar arta își împlinea și menirea ei terapeutică – în exprimarea unor participanți – de catharsis.

Întâlnirile au primit valențe în plus din momentul în care, în ședințe, se citeau și eseuri.

Sucesiunea de registre, simbioza speciilor, sincretismul și sublimarea frontierelor dintre arte aduceau lumini și umbre necesare evidențierilor reciproce. Cultura era acum „meniul” cu care, aici, la *Atelierul de literatură*, se hrăneau spiritul și sufletul celor prezenți.

Cadrul de formare și educare a talentelor în laboratoarele unui cnaclu, este un act cultural deja consacrat, care nu mai necesită pledoarie.

Dar într-o lume tot mai secularizată, faptul că se scrie și se citește literatură, se inventează mitologii moderne, este componenta necesară a reconstrucției permanente a spiritului uman. Mitul rămâne resursa lui *Homo ludens*. Și în *Atelierul de literatură LitArt* s-au inventat mitologii și se vor reinventa atâta timp cât va exista acest cnaclu sau altele asemănătoare.

În această dinamică s-ar afla justificarea unei filosofii a necesarelor trepte. Într-o reinventare a umanității se află secretul supremei axiologii. Câte trepte?... O infinitate... Până la urmă acesta e locul și rolul omului în Univers. Cu fiecare treaptă mai aproape de Creator. E fascinația drumului...

NECESARELE TREPTE...

Iulian BOLDEA

Metodologia critică asumată de Nicolae Balotă include analiza minuțioasă a structurilor și sensurilor operei literare, urmată de cartografierea unui cadru de referință conceptual, prin apelul la analogii, corespondențe, filiații și convergențe ideatice. Nicolae Manolescu remarcă și el „înclinația filosofică” și formele de „pedagogie critică” elevată din cărțile lui Nicolae Balotă: „Autorul lui *Euphorion* gustă literatura numai după ce a explorat-o (filosofic, tehnic) și, înainte de a admira la el un stil, admirăm o metodă, ceea ce ne convinge fiind nu geniul, explozia ideii și a sensibilității, ci așa-zicând ingeniu, pedagogia critică. El posedă ceva din arta meșteșugarului care construiește planificat și temeinic, o desfășurare masivă de energie intelectuală în cea mai simplă demonstrație care preschimbă critica într-o foarte serioasă și metodică disciplină uzând în orice clipă de toate categoriile filosofiei sau ale istoriei culturii”. Pe de altă parte, din eseurile și studiile critice ale lui Nicolae Balotă răzbate, ca din străluminarea complicată a unui palimpsest, arhitectura personalității autorului, cu sensibilitatea, preferințele culturale, cu relieful său afectiv pre-determinat de o retorică subtilă a livrescului ce amorează și talentul de portretist al autorului, capacitatea sa de a surprinde,

în linii ferme și, în același timp, expresive, silueta unui scriitor, profilul unui temperament, reacțiile caracterologice ale unui artist, fluxul și refluxul unei conștiințe.

Scriitura autobiografică a lui Nicolae Balotă nu se bazează atât pe avatarurile corporalității sau ale cotidianului, chiar dacă și eul diurn e documentat. În *Caietul albastru*, diaristul înregistrează treptele devenirii sale spirituale: frenezile cărții se estompează, făcând loc unor reflecții filosofice sau morale, dar și unei nevoi de clarificare de sine, vizibilă mai ales în modulările propriului demers scriptural, concretizate în ritmica armonioasă a frazei, paralelismul afect/ scris, sau în arpeggiile secrete ale enunțurilor.

În galeria cărților de memorialistică de la noi, *Abisul luminat* (Editura Cartea Românească, 2018) ocupă un loc privilegiat, prin timbrul suferinței, asceza interioară și dialectica întunericului și a luminii pe care scriitorul le asumă, cu patos reținut și revelatorie sinceritate a confesiunii. Spectacolul ororii e notat de scriitor cu pregnanță și înfiorare. Tulburătoare sunt imaginile abisului infinit, ca și revelațiile căderii în adâncuri, traseul labirintic pe care îl are de străbătut cărturarul pentru a ieși la lumină. Sunt înregistrate, în notații eliptice, frigul și suferința, dar și modalitățile prin care cărturarul, chinuitul „peregrin prin patria cuvintelor”, încearcă să găsească modalități compensatorii în fața unei realități imunde: rugăciunea, credința, sau cuvintele Psalmistului (*De profundis clamavi ad te Domine*). Strigătul din adâncuri, sentimentul unei căderi continue în străfundurile abisului suferinței, prăvălirea pe povârnișuri, prin râpe – toate acestea reprezintă metafore și

simboluri ale durerii, ale căutării și ale disperării unei ființe umane neliniștite, interogative prin definiție, care încearcă să-și găsească calea de acces spre orizontul speranței, spre lumină, spre încrederea în sine și în ceilalți. O cale anevoioasă, dureroasă, dramatică, pe care cărturarul și-o asumă cu luciditate și abnegație.

Abisul luminat trebuia să facă parte dintr-o tetralogia memorialistică proiectată de Nicolae Balotă (I. *Tinerete fără bătrânețe...*; II. *Caietul Albastru*; III. *Abisul luminat*; IV. *Viață fără de moarte...*), tetralogie care, dacă ar fi apărut în aceste forme și dimensiuni proiectate de autor, ar fi putut deveni „marea operă a începutului de mileniu în literatura română”, cum spera Balotă. *Abisul luminat* este o carte ce transgresează granițele literaturii memorialistice, fiind, în concepția autorului, o „operă de autoficțiune”, în care este radiografiat spațiul carceral și contextul social-istoric în care se încadrează reconstituirea perioadei de închisoare (1956-1964). Părțile ce alcătuiesc *Abisul luminat* (*Preludiu la o coborâre în infern*, *Interludiu tragicomic și Destine deviate*) explorează un univers al damnării, o lume supusă brutal ideologiei comuniste, în care conștiințele sunt silite să tacă, cenzura e atotputernică iar literatura autentică este ostracizată, laolaltă cu orice fărâamă de gândire liberă, necontrafăcută, căci, o spune răspicat Balotă, „revoluția socialistă, în realitatea ei, trăda un nihilism cultural”.

Abisul luminat, titlu cu irizări oximoronice, este o carte despre cădere și speranță, despre suferință și iubire, despre damnare și despre salvarea prin exercițiul anamnetic. Cât de revelatoare sunt reflecțiile

cărturarului despre „arta memoriei”, cu toate străfundurile și unduirile sale, artă născută din confruntarea neconținută a contrariilor (prezență și absență, trecut și prezent, plin și gol): „Arta memoriei se naște, așadar, și se hrănește din absență. Încercând iarăși și iarăși să reinviu în cuvintele mele trecutul, ceea ce mă întâmpină la fiecare «pas» făcut în și prin memoria mea este sentimentul acestei absențe, sentimentul vidului, este un abis”.

La fel de semnificativă este, însă, și imaginea labirintului, pe care o convoacă în paginile sale Balotă, într-un exercițiu de invocare a propriei identități sfâșiate între trecut și prezent, între universul interiorității și o istorie devenită amintire: „Multă vreme după ce am ieșit din experiența abisului închisorii, am continuat să visez că mă aflu tot acolo sau din nou acolo. Și nici până azi nu am ieșit cu totul din acel labirint ascuns prin care nu încetez să peregrinez, de astă dată rememorându-l în cuvinte”. *Abisul luminat* este, cum subliniază Carmen Elena Andrei, cea care îngrijește această ediție, o „lectură care te convinge că iubirea poate converti întunericul ignoranței, al urii și al oricăror acțiuni opresive în lumina speranței și a frumosului artistic”.

Cărțile lui Nicolae Balotă seduc și instruiesc, transpunând în relieful cuvântului idei trăite, printr-o veritabilă pasiune a erudiției și memoriei. Efectul lor modelator este incontestabil. Demonstrația riguroasă și fluiditatea emoției livrești, exigența analizelor și frenezia asocierilor, logica ideilor și vibrația afectivă, toate aceste antinomii ale scrisului alcătuiesc substanța intimă a personalității autorului *Abisului luminat*.

CONCURSUL COMPANIEI TOMPA MIKLÓS ADRESAT TINERILOR REGIZORI S-A FINALIZAT CU SUCCES

În ideea descoperirii și sprijinirii tinerelor talente, Compania Tompa Miklós a anunțat un concurs adresat regizorilor cu vârsta sub 35 ani, în vederea realizării unui spectacol de sală mică.

Până la data limită de 5 august, participanți din șaptesprezece țări au trimis prezentări ale activității teatrale proprii și proiecte de spectacol din cele

mai variate genuri și stiluri teatrale. Dintre numeroasele lucrări valoroase, a ieșit câștigător un proiect de spectacol care va îmbogăți cu o nouă culoare profilul artistic al Companiei Tompa Miklós. Proiectul dezvăluie concepția unui regizor tânăr despre teatru și despre lume, oferă actorilor companiei roluri excelente, este realizabil din punct de vedere economic

și poate atrage atât interesul, cât și aprecierea spectatorilor.

Câștigătorul urmează să fie prezentat – împreună cu proiectul învingător – cu ocazia conferinței de presă de deschidere a noii stagiuni. Premiera spectacolului – fiind prima premieră a stagiunii 2018/2019 – se preconizează a avea loc în luna octombrie.

Dacă există o vină a frumuseții aceasta nu poate fi decât poezia

Mihaela MERAWEI

De-a lungul istoriei, conceptul de frumusețe a reliefat societatea, modul în care ea gândește și acționează. Întotdeauna a existat o interdependență între felul în care era văzută frumusețea și idealurile culturale ale societății.

Până în Secolul lui Pericle, secolul V î.Hr., când Atena a devenit centru cultural, politic, economic al Greciei, se pare că nu a existat o caracterizare exactă a conceptului de frumusețe. Dinainte ca muzica, pictura, sculptura să se extindă, frumusețea era atribuită altor însușiri, cum ar fi: armonia, loialitatea, adevărul. Atunci când artiștii au început să picteze sau să scrie, alte caracteristici au luat locul celor mai sus amintite, pe care, dacă o persoană, sau un obiect le avea, atunci merita să fie numit „frumos”. (Elena Nistor, „Cum a evoluat conceptul de frumusețe din antichitate până în prezent”).

După mai bine de 2000 de ani, oamenii de știință au testat teoria „proportțiilor de aur” a filosofului Platon care vedea frumusețea ca rezultat al simetriei și armoniei și au concluzionat ca aceasta avea dreptate: suntem atrași de simetrie. Astăzi, de cele mai multe ori, asociam conceptul de frumusețe cu feminitatea și femeia, cu eleganța și naturalitatea.

Plecând de la aceste conside-

rente, prof. Daniela Toma, a redefinit frumusețea, evidențiind-o prin estetica poeziei feminine, reunind treizeci și cinci de poete ale liricii contemporane, între copertele unei antologii al cărui titlu este pe cât de emoționant, pe atât de sugestiv: „Vina zilnică a frumuseții”. Volumul, apărut anul acesta, 2018, la editura Art Creativ, al cărui editor este chiar poeta, se bucură de prezența, pe prima copertă, a uneia din creațiile cunoscutei pictorițe, Iulia Șchiopu. Frumusețea evidentă a hainei cu care este îmbrăcată cartea fiind o promisiune vădită a conținutului ei.

Criteriul de selecție pe care l-a avut Daniela Toma, în întocmirea acestei antologii, a fost stilismul și emoția mesajului pe care fiecare coautoare a dorit să-l transmită. Poemele de factură modernistă, neomodernistă, romantică abordează teme tangente celei principale și anume frumusețea. Astfel, cititorul va avea bucuria să descopere poeme în vers alb, liber sau cu rimă, filonul liric venind din motive tematice precum femeia, mama, iubirea, natura, timpul, problematica poetului sau, și mai plăcut surprinzătoare, folclorul, tradițiile, obiceiurile românești.

Scopul evident al antologiei

este acela de a releva și revela publicului cititor, alte și alte forme ale frumuseții, venite din partea amfitrioanelor poeziei, poezia fiind atât la nivel micro cât și macro o artă care, indubitabil, s-a născut din frumos, trăiește în slujba frumosului, bazându-se pe estetică și impresie. Legătura dintre creațiile pe care le va parcurge cititorul în „Vina zilnică a frumuseții”, va fi aceea a bucuriei unei lecturi reconfortante, cu o trecere subtilă de la o tematică la alta, de la o formă lirică la alta.

Am încercat pe parcursul lecturii să înțeleg de ce poeta, Daniela Toma, a ales acest titlu, acestei antologii. De ce ar fi frumusețea o vină? Pentru că, în ultimul timp, tot mai rar ne întâlnim cu frumusețea în viața de zi cu zi, nemaiaivând timpul necesar de a ne opri din iureșul ei, în care ne învârtim marcați de efectele contemporaneității devastatoare. Nu mai avem timp de micile bucurii, de frumosul din noi înșine, pe care doar dezvoltându-l putem avea șanse la o societate mai bună. Antologia în discuție reușește să aducă o picătură de nectar în paharul cu ambrozie al zilei. Reușește să încante prin dăruirea cu care a fost elaborată. Nu este ușor să întocmești o antologie. Aceasta presupune un efort mare, o

clarviziune asupra poemelor din interiorul ei, asupra îmbinării acestora astfel încât la urmă ele să pară un întreg.

Dacă cititorul, atunci când a terminat de citit și ultimul vers, închizând copertele cărții și privind una din păpușile pictate ale Iuliei Șchiopu, va avea un zâmbet de mulțumire și plăcere întipărit pe chip, va fi cel mai concludent semn de frumusețe pe care îl va fi lăsat cartea, căci ea își va fi împlinit menirea, iar vinovate de acest semn de frumusețe interioară sunt poetele coautoare: Gina Zaharia, Violetta Petre, Iulia Toma, Ingrid Cosma, Andrada Ingrid Maran, Camelia Florescu, Shanti Nilaya, Angelina Nădejde, Rădița Rodica Răpeanu, Claudia-Maria Oanea, Florentina Loredana Dalian, Dana Burgehel, Irina Lucia Mihalca, Constanța Popescu, Anda Vahovan, Carmen Pasat, Corina Dimitriu, Oana Berdilă, Aura Dan, Mariana Bendou, Dania Pălăgeanu, Corina Negrea, Mihaela Merawei, Liliana Popa, Carmen Maria Mecu, Nicoleta Cristea, Mihaela Roxana Boboc, Maria Simion, Magda Băcescu, Maria Merope Drăgan, Andreea Osiceanu, Diana Adriana Matei, Maria-Alexandru Bulgaru și, nu în ultimul rând, coordonatoarea de proiect, editoarea Daniela Toma.

Versul poetei Irina Lucia Mihalca

Ben TODICĂ

Dacă suntem făcuți din atomi, din atom venim, în atom ne întoarcem și din nou renaștem. Versurile Irinei Lucia Mihalca ne fac să ne simțim aproape, un tot unitar, o atracție, o dorință de unire și întregire întru Dumnezeu, care e întru totul. A fi sau a nu fi, o pulsație a creatorului. Creatorul pulsează, inspiră prin viață și moarte, început și sfârșit. La început am avut senzația că eu sunt subiectul/destinatarul și aici e secretul Irinei - ne face pe fiecare să ne simțim la fel, fără discriminare. E atât de clară. Privind comentariile bărbaților, chiar și a damelor, deduci reacția de atracție. E atât de clară și sinceră încât o înțelegi ca și cum ți-ar vorbi un părinte sau frate/sora, soția/soțul sau fiica/fiul. Nici nu se discută simțământul de străin sau dominator. Versurile

te ung la suflet, dar te și trezesc. Metaforele ei sunt construite din real, sunt tratate serios și în asta constă secretul multitudinilor de mesaje care mustesc în poezia sa. Un copil o interpretează ca pe un basm, un matur ca pe un punct cotidian, un agricultor ca pe un moment din natură, un îndrăgostit ca pe o declarație reușită și, iată poezia care poate fi dezvelită precum ceapa, până în inima ei.

Am senzația că sunt trei muze în Irina, care compun poezia.

Toți avem mai multe muze de-a lungul vieții, însă pe măsură ce ne maturizăm, ne despărțim de cele tinere, nu și Irina. Ea are o experiență de viață intensă, are respect pentru tot ce se mișcă în jur. Se pare că poeta s-a apropiat de toate din credință și comuniunea cu divinul. În versurile ei, totul e posibil și explicat cu claritate. Ea te poartă

într-o lume bine definită. Îți deschide ușa și te invită într-un loc total, armonios, vibrant, fără năluciri sau imagini derutante. Nu te plictisește, nu te adoarme cu vrăjeli sau talente filozofice, însă te simți bine și iubit.

Irina știe ce vrea, unde e ținta și ți-o arată clar spunându-ți: Nu te speria! Aceasta e lumea și raiul ești tu!

Poeta Irina Lucia Mihalca scrie pentru toată lumea. Folosește un limbaj activ, simplu și direct chiar și atunci când introduce în vers cuvinte dintr-o altă limbă, cuvinte ușoare care ne par familiare. Ele nu irită pentru că sunt des folosite în viața cotidiană. Limbajul pasiv în poezie punctează, limitează, definește, dictează și atunci poezia devine mai greu accesibilă omului nepregătit, îl irită. Azi, marii majorități, nu ne place să

fim încadrați.

“Eu sunt cel ce sunt”, ne dovedește prin versul ei că suntem creați după chipul și asemănarea Lui, și că ea a rămas credincioasă locului de unde vine, a rămas credincioasă iubirii care a adus-o pe lume și că cele lumești nu o deranjează sau convinge să renunțe la origine, la puritatea cu care a venit pe lume. Noi suntem aici pentru înălțare, nu pentru seducția celor din jur, suntem aici să creștem în frumos! Suntem egalii florilor și-ai găzelor, ai păsărilor, ai vântului, ai stelelor și ai întregului univers, ne spune Irina.

Fără să vrei înveți să nu mai fii rasist, egoist și singur în trai, vei vedea dintr-o dată că se ridică soarele și luminează întreaga lume, vei simți o adiere de vânt, îți mângâie fruntea – este raiul din suflet, cititorule!

Mihaela AIONESEI

Eu scriu

Pentru pietrele care știu să tacă
și pentru bobul de grâu strivit în fașă.
Pentru toamne târzii cu păsări mirate
pentru iubiri desculțe cu plete sure
pentru destinul cu ochi de mure ce-nserează
mult prea devreme prin ferestrele dintre gene.

Scriu pentru cei care se nasc urlând
pentru ploile întoarse din drum
și veșnica lor legănare în vânt.
Scriu pentru durerea adormită pe turlă
pentru rugăciunea din lumânări trează
și pentru inima asta bătrână
purtată de o pasăre albă pe umăr.

Scriu pentru mama și uneori pentru tata
pentru mielul furat de un ochi străin din tur-
mă
pentru nunțile fără de mire și zilele fără lu-
mină.
Scriu pentru luna ce cade ca o ghilotină
în fiecare seară când mi-e dor
și scriu de tine...

Inima

Unde începe și unde sfârșește inima?
Ce fel de joc e bătaia nestăpânită
luându-se la întrecere cu norii
cu ploaia
cu pomii înfloriți
cu teama
cu vara
cu zăpezile
cu râsul pruncului nenăscut
cu plânsul din pieptul crucii
cu întunericul din orbitele goale ale văilor
oamenilor...

O fi lacrima de furnică scăpată vie din tropotul
cailor
ori tăcerea unui cuvânt de iubire adormit sub
limbă?

Ce întâmplare o face să întindă brațele
să apuce un trunchi de copac
ori unul de bărbat
și-apoi să se lungească într-o colivie
numărând așchiile de lumină strecurate
din când în când în trup
în timp ce cântecul ei
se odihnește într-o bucată de lut
tot mai mut
tot mai mut.

Amnezia

Caut o vacanță de vis
pentru anii de nisip
să beau pasion frozen la o masă
până le vor crește carne și oase
și-i voi simți în pântec cum înoată
eu voi fi marea
ei peștii mei.

Caut o plajă veritabilă
cu palmieri și vânzători de iluzii
la apusul soarelui
să-mi desăvârșesc amneziile
mâncând scoici
și icre de Mancuria.

Caut o vacanță de vis
pentru mine și memoria mea albă ca o gloabă
și mult mai slabă decât bietul Bator. Caut...

Nu-mi spuneți că-i târziu!
Văd și eu cum crește ca o umbră peste mine
fata în rochia dalbă de mireasă
sau Fefelega...

Nu mai știu!

În întuneric

Doar în întuneric pot crede că lumina
e bula nevăzută prin care sângele devine râu
peștii se aruncă în plase să-și găsească pere-
chea
munții dau din aripi fericiți că pot în sfârșit
atinge
sfințenia clipei fără să simtă dureroasa
smulgere din sine.

În lumină iarba nu mai e iarbă
apa nu mai e apă, nici eu nu mai sunt eu.
Un cer plin de desfătări se deschide
timpul e o cină de taină întinsă pentru toți.
Fericit se va ridica cel căruia foamea
îi va ajunge la os fără să arunce
în urmă blesteme.

Doar în întuneric alunecând
ca împinsă de tata pe tobogan
neînțeleșurile capătă culoare
sensul se învârtă ca o pană
și cade pe cerul inimii oarbe
unde dragostea se dă în leagăn
cu râsul ei de copil ghiduș
gata să-ți ia mințile
în numele himerei
lăsând în loc
imaginea lunii răsturnată.

Un anotimp nepereche

Ca niște ciuturi pline îmi vin acum în minte
cuvinte nespuse
cuvinte chircite
cuvinte durute
și eu nu le pot sorbi
nu le pot striga pe nume.

Doar aici în această aspră tăcere a fântânii
se intră desculț și dezbrăcat până la sânge
de umbrele umbrelor unde
ape statornice ară un drum
fără întoarcere
caii aleargă dând pintoni zorilor
care sfârșesc sfărâmați
între dinți și măsele
prea încleștate să mai spună ceva...

Ca niște ciuturi pline gătuite de iele rele
plâng cuvintele neștiute
în interiorul pietrei,
plânsu-i un vierme prea orb
să ia urma merelor
izbite cu tâmpla de tunetul ploii
în care toamna este o explozie însângeraată
de frunze și gesturi nespuse
din care rămân numai absențele
să necheze
să necheze
un anotimp nepereche.

Irina Lucia MIHALCA

Când liniștea îți vorbește

Nu sunt cuvinte, încă, inventate,
nu sunt atribute, adjective,
metafore, hiperbole,
ce ar putea descrie,
ca o șoptă
întrupată
printre gânduri,
plutirea în tărâmul iubirii.

Stelele îți cântă.
În gene, aripile zorilor se ivesc.
Prin matca de lumină, o floare se deschide.
Atingere a inimii, vibrantă și vie,
oarbe sunt cuvintele,
dar pline de imagini în culori
prin foșnetul lor.

Încă te întreb e vis, e întâmplare, tot ce
simți,
buzele tale înfiorate au fremătat
în timp ce dormeai,
cu isopul iubirii pe buze
te-ai trezit
beat de fericire.
Cum de exiști, Tu,
întâmplare
a visului de neîntâmpat?

Reîntregirea

Lumina nevăzută
străbate culoarele memoriei,
cuvintele curg neîncetat,
precum ploaia calmă și caldă din cer
în inima pământului.
Treptat, muzica se strecoară,
deschizi și pătrunzi
prin noi lumi,
în toate părțile
pare să zbori.
Un pas.
Un salt de octavă.
Un dans.
O adiere.
Beatitudine.
Încotro te îndrepti?
Într-o continuă expansiune,
eliberat,
lași totul în urmă,
treci prin atâtea porți,
te reconectezi
cu fluxul tuturor călătoriilor purtate,
cu necuprinsa câmpie de amintiri calde,
profunde,
de percepții, trăiri, dorințe și vise
ce-ți pătrund din ce în ce mai adânc,
în armonie
te contopești cu ele.
Înaintezi.
Într-o oglindă
te surprinzi zâmbind,
în ochi te privești, recunoscându-te,
o fericire neasemuită crește,
înflorește,
te-nconjoară,
sincronizată
cu tine din tine.
Nu ești singur,
cu tine ești și mereu ai fost.
Înconjurat de iubire, de lumină,
ești pregătit să fii Tu!

Alexandru CIUBÎCĂ

Rândurile de față reprezintă, într-adevăr, niște "pagini regăsite", iar aceasta din cel puțin două perspective. Mai întâi, pentru că ele sunt extrase din al doilea număr al suplimentului anual al "Revistei de istorie și teorie literară", Colectia <<CAPRICORN>>, [București], 1985, care urmărea recuperarea unor intervenții în public foarte puțin cunoscute sau absolut inedite și ale unor conferințe susținute de **George Călinescu**; manuscrisele sunt date între noiembrie 1943 și martie 1948. Texte, grupate sub titlul **APROAPE DE ELADA - Repere pentru o posibilă axiologie** - au fost selectate și comențate în partea I, intitulată **Prolegomene**, de către **Geo Șerban**, ca fiind niște "[...]preliminari în examinarea raporturilor dialectice dintre cultură și factorii de interferență determinanți, privitoare la identificarea tiparelor cu funcție modelatoare în creație, a metamorfozelor specificului artistic în spațiu și timp, a condiției umane în genere." (p.19) Acestor "regăsiri" li se adaugă cea a subsemnatului, infinit mai modestă: am reprodus și am comentat succint doar câteva pasaje, dintre acelea care ating probleme stringente ale culturii din acea vreme, dar și din timpul nostru și cărora criticul și istoricul literar le oferea răspunsuri adecvate și soluții pertinente cu șapte decenii în urmă. Este și motivul pentru care am ales eseului nostru acest titlu incitant și prin care subliniem un mod bine fundamentat de gândire, care primește astfel girul continuității și al universalității. Am marcat cu albine comentariile noastre, în care am făcut observații asupra problemelor ridicate de **G. Călinescu** și situației lor în zilele noastre.

Conferința **Prietenile noastre cărțile** a fost rostită de **G. Călinescu** în data de 12 decembrie 1945, ca o a doua prezență dintr-un ciclu organizat de Uniunea Patrioților în sala Dalles din București, iar - mai târziu - a fost reprodusă integral în revista "Manuscriptum". (anul V, nr. 2/15 1974) și ea pune chestiunea

GEORGE CĂLINESCU, SPIRITUS RECTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI PRIN CUVÂNT

raporturilor dintre viață, cititor și carte. (Note, p.234-235). Poate să pară desuet astăzi de a mai vorbi despre "cetitul cărților", într-o lume în care **formarea** personalității (cu tot ceea ce implică aceasta: flexibilitatea gândirii, stabilirea de corelații între domenii foarte diverse, conturarea unei perspective individualizatoare asupra societății și a epocii istorice etc) nu mai are căutare,

Pentru **Călinescu** lectura este o componentă esențială a existenței. Nu fără ironie, criticul spune: "Da, unii care nu știu să scrie și să citească slove, citesc cartea vieții, noi intelectualii trăim <<viața cărții>>." (p. 33) Mai mult, lectura este un catalizator al elevării spirituale: "[...]cartea e un mijloc de intensificare a vieții, și un mijloc de obiectivare, de spargere a granițelor experienței individuale și de asimilare a experienței colective în timp și spațiu." (p. 34)

Nu doar cei care exclud aprioric universul lecturii sunt în greșală față de cultură, ci și cei care (foarte mulți!) se raportează eronat la cunoașterea prin investigarea tezaurului ascuns între copertile volumelor. Există chiar niște trepte ale raportării individului la carte, în dimensiunea sa materială, dar și în cea spirituală, și există -de asemenea - mai multe soiuri de <<cărturari>>. Mulți dintre aceștia au legături firave, tangențiale, am spune chiar nefirești, cu finalitatea intelectuală, atât de aparte, concretizată în fiecare carte. De aceea, acest eseu poate fi considerat și un minim îndreptar cât privește felul în care nu trebuie să ne apropiem de universul cărților.

Cel mai jos se găsește **librarul**, care vede cartea sub aspect strict comercial, ca pe un produs a cărui valoare este direct proporțională cu vandabilitatea: "Nevăzând în carte decât un obiect vandabil, librarul (vorbesc în general) stimează pe autor ca pe un furnizor de marfă care se petrece [=se vinde, se rulează rapid] sau de marfă care nu se petrece." (p.34) **Privind lucrurile din perspectiva zilelor noastre, ar trebui să fim nostalgici, întrucât librăriile au devenit niște rare aveș sau au dispărut cu totul în orașele noastre. Internetul este util, dar e îndoielnic că prin hățiturile lui sunt mulți cititori atât de avizați, încât să ajungă la o informație pertinentă și bine documentată. Librării "clasice" au cam dispărut, iar locuitorii din orașele și comunele țării știu în ce s-au transformat acele clădiri în care intrai cu sfioșenia, dar și cu speranța unei aproprieri**

reale de spiritualitate...

Pentru **G. Călinescu**, **bibliofilia** se găsește pe o treaptă superioară a librarului; totuși, el rămâne "[...] un colecționar, ca cel de timbre. O marcă rară poate să coste un milion, însă dacă o lipești pe scrisoare, scrisoarea nu merge. Bibliofilia nu iubește pe autor, ci îmbrăcătura cărții, raritatea ei, hârtia, filigrana." Aceasta nu înseamnă că scriitorul era insensibil la aspectul cărții și pleda pentru aspectul **decent** al acesteia: "Cartea, hrană a spiritului, trebuie să fie bine învesmântată. Cartea decentă și fină, tiparul corect, ediția bine îngrijită, cartea în colecție, sunt imperative ale bunului gust livresc." (p.35) Trebuie să existe o concordanță între valoarea cărții și aspectul ei: "O adevărată repulsie îmi produc cărțile insignifiante în ediție de bibliofili. Îmi fac impresia unor veșminte somptuoase puse pe manechine. Experiența mi-a spus că marele scriitor caută a se tipări decent, cu eleganță discretă, în vreme ce mediocrii au o preferință vădită pentru cartea cutie de bomboane." (p.36) **În deceniile următoare scrierii acestor rânduri, lucrurile au devenit mult mai complexe: nevoia reală de culturalizare a țării a impus mai ales tiraje și colecții de masă (gen "Biblioteca pentru toți"), în care aspectul era secundar; ne uitam cu invidie la cărțile străine de înaltă ținută, care mai apăreau din când în când, inclusiv - vai! - a unor ediții publicate la Moscova. Astăzi cărțile, de valoare sau nu, aspectuoase sau nu, sunt în ediții bibliofile, în sensul unui tiraj mereu limitat, din cauza criteriului financiar și care - prin aceasta - devin greu accesibile.. Nici bibliologul (bibliograful) și nici savantul nu se bucură de prea multă considerație din partea scriitorului. Cel dintâi "[...] nu vede în cărți decât titlul și cotoarele, știința lui e o <<cotorologie>>. Pentru el cărțile sunt ca niște cadavre într-o sală de morgă, simple numere de ordine și goale date statistice." (p.38-39) Cel deal doilea "[...] umblă la indice și e contrariat de cărțile care n-au un astfel de apendice." (p.39)**

Trecând la cei care citesc efectiv cărți, **G. Călinescu** se oprește la două cazuri extreme: oamenii "care citesc o singură carte sau prea puține" și "acea care citesc prea multe". **Călinescu** îi avea în vedere, în prima situație, pe oamenii simpli și pe bătrânele bisericose, pentru care lectura este "o manie inocentă", un misticism mișcător. Trebuie să ne gândim, însă, și

la o situație mult mai gravă: aceea în care o lectură exclusivă duce la un **fundamentalism** periculos, religios sau politic. **Coranul**, considerat alfa și omega cunoașterii, a dus la distrugerea bibliotecii din Alexandria; **Biblia** a putut fi invocată drept bază a cruciadelor, dar și a rugurilor aprinse de **Inchiziție**; "Biblia" fascismului a fost "**Mein Kampf**" al lui **Adolf Hitler**, iar cea a comunismului a fost "**Manifestul Partidului Comunist**" al lui **Karl Marx și Friedrich Engels**. **Absolutizarea ideilor din astfel de scrieri, puse în practică de către indivizi lipsiți de deschidere culturală, a dus la dictaturi și la drame ale umanității care s-au întins uneori de-a lungul mai multor secole.** Autorul consideră că a doua situație este "un semn foarte adesea de neintelektualitate", iar "Persoanele care devoră astfel cărțile n-au nicio noțiune de literatură, dar au câteodată o ținută agresivă, agasantă pentru veritabilul intelectual." (p. 40-41) O varietate a acestui ultim tip de lector este <<pasionatul de o problemă>>, a individului care se cantonează în citirea unor texte, în lipsa unei veritabile selecții, fără a cunoaște, în fapt, contextul respectivei chestiuni. E un diletantism egalat doar de cei care citesc doar "capodopere" din scrierile unor autori dispași sau autori de renume. Toate acestea sunt semne de autodidacticism, iar "Autodidactul înghite multă celuloză tipărită, dar se hrănește puțin, fiindcă nu știe să meargă de-a dreptul la sucrici. De aici rezultă și acest aparent paradox că omul cult citește puțin." (p.43) Autodidactul se caracterizează prin suficiență și agresivitate, întrucât el "crede că judecata lui este infailibilă." (p.44) Lista unor lecturi deficitare se încheie cu cele făcute de compilator. "Acesta ia două cărți și le citește și pe baza lor face o a treia. [...] Lectorul nu mai este un iubitor al cărții, ci un ambițios, un parazit care trăiește de pe urma lor." (p.45) **În acea vreme lectura acelor două-trei cărți era necesară; astăzi, grație internetului, compilațiile se pot face și fără a citi vreo pagină tipărită despre subiectul tratat. Se poate, astfel, "confectiona", fără niciun efort intelectual și într-un timp record, o lucrare de licență, de masterat sau de doctorat, pe o temă care îi este aproape străină compilatorului. Este unul din principalele motive pentru care există acum o adevărată inflație de astfel de scrieri fără nicio**

(Continuarea în pagina 7)

GEORGE CĂLINESCU, SPIRITUS RECTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI...

(Continuare din pagina 6)
valoare, apreciate cu calificativul "magna cum laude" de membri ai unor comisii care au promovat în mediul universitar pe baza unor lucrări redactate similar. Ele se găesc la granița destul de nesigură dintre nonvaloare și plagiat...

Ne putem înteba cum se raportează G.Călinescu însuși la receptarea culturii prin lectură. Răspunsul îl găsim în textul aceleiași conferințe: "Eu de mult nu mai citesc nici cărți, nici autori. Eu citesc literaturi. Adun monumentele unei literaturi a cărei limbă o cunosc laolaltă sau pe dușumea, îi așez pe toți cronologic și apoi o iau de la capăt și citesc... literatură. Emoția e indicibilă și profitul incalculabil." (p.43) Lumea cărților este mai statornică decât cea vizibilă (p.46) și îi permite realizarea de corelații originale peste spații și secole. Retragerea în lumea cărților este, și ea, o aparentă solitudine: "Cei care mă văd cufundat în cărți mă numesc singuratic și insociabil. Eu solitar? Când merg izolat pe stradă, pășesc investit [=înveșmântat] de umbrel." (p.48)

Acest text călinescian poate fi considerat un mic manual de pedagogie a lecturii, un ghid pentru cei care se hazardează prin hățșurile bibliotecilor și care doresc să aibă reale beneficii intelectuale și formative în urma "zăbavei" în preajma cărților.

Conferința **Civilizație și cultură** a fost expusă de G. Călinescu în data de 17 februarie 1947 de la tribuna aulei Fundațiilor

Regale din Piața Palatului; textul autograf se păstrează la B.A.R.. (Arhiva Călinescu, Mapa III, mas.44) și a fost reprodus mai apoi în revista "Secolul XX", nr. 4 (159/1974). (Note, p.235-237)

Tema conferinței nu era una nouă, concurența/dinamica dintre cele două dimensiuni ale societății fiind prezente constant în dezbaterile ideologic-culturale din perioada interbelică. Preeminența culturii asupra civilizației a fost susținută mai cu seamă de intelectualii care îmbrățișau tradiția (cei din jurul revistei "Gândirea", de pildă), în timp ce accentul pe factorul civilizație era pus de cei care aveau deschideri europeniste, dar și de cei care cochetau cu ideologiile de stânga.

Pentru G.Călinescu, lucrurile nu se prezintă într-un mod tranșant, nu există un "divorț" între acestea, pentru că "Într-o țară înaintată, civilizația și cultura merg mână în mână, în așa chip încât un obiect de civilizație este în același timp și un fenomen cultural." (p. 73)

Civilizația este un factor universal și există societăți fără cultură sau având o cultură "de import", lipsite de specificitate, de individualitate și incapabile de creație spirituală. **Astăzi, atât de promovată globalizare nu constituie decât o agresiune a civilizației asupra oazelor de cultură care mai există în spațiul european, cum ar fi, de exemplu, cel românesc, o încercare de extindere a unui tip de societate care nu a avut sau și-a pierdut rădăcinile, care ignoră cu suficiență trecutul, pentru care viitorul e plasat într-o nebuloasă,**

iar prezentul e arealul deplin al fericirii, în măsura în care el asigură nevoile elementare ale indivizilor

Cultura e un factor particular, iar conferențiarul își puna întrebarea: "Din ce e făcută cultura?" și tot el răspundea îndată: "Din biserici, monumente arhitectonice, compoziții muzicale, poeme, tablouri, covoare, mobile, ceramică, veșminte etc. Toate acestea n-au nicio semnificație dacă nu le raportăm la om, de fapt ele nu există ca obiecte de cultură decât prin semnificația pe care le-o dăm. [...] un popor care n-are monumente, nu are nici spirit, pentru că spiritul e o forță prin definiție expresivă și un spirit care nu se materializează, e în stare de vegetare și de inconștientă." (p. 67) **Schimbând oarecum doar terminologia, am putea spune că elementele de civilizație ar trebui să se constituie în infrastructura ansamblului social, peste care să se grezeze într-un mod noncontradictoriu cele de cultură, care ar forma suprastructura comunității. A trăi într-o dimensiune spirituală înseamnă, de fapt, a da glas tuturor acestor bunuri culturale, dar și a vibra, a rezona împreună cu acestea.**

O altă chestiune, și ea de stringentă actualitate, pe care o regăsim în această conferință, o constituie cea a priorităților: au întâietate instituțiile cu caracter civic sau cele culturale? Iată cum răspundea G. Călinescu:

"Dacă acum ni se pune întrebarea, care din aceste două aspecte este mai important [cultura sau civilizația, n. n.] pentru existența noastră, răspunsul nu e așa ușor de dat. În tot cazul, răspunsul just nu e acela pe care îl dă omul nereflexiv. Când mi-am exprimat față de cineva aspirația mea ca România să aibă mai multe monumente, columnne, palate, statui, acel cineva mi-a strigat: **întâi spitale!** S-ar părea că această strigare dovedește foarte mult bun-simț, dar să ne ferim de prestigiul bunului-simț. Admit și eu că ne trebuie **întâi spitale**. Spitalul apare ca un moment de civilizație. Întrebarea trebuie refăcută altfel. Civilizația spitalului anticipă sau precede cultura? Răspunsul meu este: **spitalul presupune o cultură înaintată**. Și într-adevăr ridică spitale numai corpurile sociale care au sensul milei de aproape, care e religie și omenie, care posedă noțiunea științifică a imperativului sanitar. Câtă vreme nu există o știință medicală, o politică socială, o etică și o religie, spitalul e cu neputință. Acest aspect al civilizației e un rod târziu al unei evoluții culturale. Căci știința, etica, politica sunt cultură." (p. 72)

Citind și meditănd asupra acestor

rânduri, vom conștientiza falsitatea și chiar reaua-credință a celor care denunță construcția de monumente (cum ar fi ridicarea Catedralei Neamului), de statui, investirea de bani în inițiative de durată, în chiar anul centenarului Marii Uniri, opunându-le necesitatea de a construi școli, spitale, locuințe etc. **Și aceasta, în condițiile în care banul public este devalizat, furat, jecmănit de aproape trei decenii, iar eventualele resurse "stoarse" de la domeniul cultural vor fi direcționate spre asistații sociali, spre plata "grasă" a unei administrații care, astfel, devine obedientă față de putere și agresivă față de potențialii oponenti ai acesteia.** Utilul construcțiilor civice nu îl contestă nimeni, dar trebuie să ne punem o firească întrebare: pentru cine vor fi edificate ele - pentru niște generații de ființe robotizate, lipsite de personalitate sau pentru niște oameni apti să perceapă gratuitatea actului artistic și care sunt conștienți de individualitatea lor în comunitate și a neamului lor între celelalte națiuni ale lumii, fapt realizabil doar prin intermediul culturii?

Mai mult decât atât, însăși strategia economică ar trebui regândită, ar trebui plasată într-un cadru temporal mai larg, cântărindu-se beneficiile pe termen lung, iar nu cele de moment:

"Dacă economia condiționează cultura, aceasta la rândul ei sporește economia. Lucrul e un truism din punct de vedere teoretic și este invederat în fapt." După ce exemplifică acest aspect socio-cultural-economic prin domeniile industriei tipografice și, cel al materialelor necesitate de pictură și muzică, care pot duce la constituirea unor adevărate subramuri industriale, **George Călinescu** ajunge la următoarea concluzie pertinentă; "Putem afirma fără statistici că cea mai mare parte a mișcării industriale e tributară culturii și numai un procent mai mic nevoilor de hrană. Suprimați arhitectura, școalele, cărțile, muzica, pictura, teatrele și vom cădea în mizeria pastorală, aceea pe care o cânta în poezie Eminescu. Nevoile spirituale solicită procese industriale. Este sigur că avem nevoie de cai de comunicație pentru transportul hranei, dar curiozitatea, nevoia de a vedea alt peisaj mână pe oameni. Trenurile ar circula goale fără aceste nevoi culturale. Sunt țări ca Italia care își scoteau o bună parte a bugetului din industriei turistice. Economia și cultura sunt doi poli contradictorii și comunicanți care împing viața socială după același principiu după

(Continuarea în pagina 8)

GEORGE CĂLINESCU, SPIRITUS RECTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI...

(Continuare din pagina 7)
care funcționează soneria electrică. "Or, la noi nu numai că fondurile destinate patrimoniului, ale atât de necesare restaurării ale acestuia sunt insignifiante, dar există parcă o politică bine concertată de eliminare a clădirilor din această categorie, mai ales a celor care nu sunt bine cunoscute și aflate mai cu seamă în zone izolate sau în mediul rural. Castelele din Transilvania și mănăstirile din nordul Moldovei nu pot fi, doar ele, "remorca" turismului cultural românesc... Investiția în primirea vestigiilor trecutului și promovarea acestora pot deveni surse substanțiale și pentru economie. Dar pentru aceasta e nevoie de oameni politici care să aibă o viziune de perspectivă, iar nu din aceia care se cantonează în cârpeli de moment sau în unica preocupare de a servi interese obscure și aflate la limita sau în afara legalității..."

Textul [Universitate-universitate] a fost redactat spre a fi prezentat la deschiderea unui curs de literatură română (nu al lui G. Călinescu însuși) la Facultatea de Filologie a Universității din București. Manuscrisul este dificil de datat, dar scrierea sa nu poate fi anterioară lunii aprilie 1948, conform părerii îngrijitorului ediției. Și tot Geo Șerban remarca faptul că "În dialogul călinescian cu studenții răzbat ecouri îndepărtate." Este vorba de primul mentor al criticului și istoricului literar, și anume profesorul Ramiro Ortiz, cel care a creat o adevărată punte culturală româno-italiană. Pentru acesta, "Nu ajunge voința de a studia, trebuie încă (mai ales!) și priceperea de a studia." Ideile lui Ramiro Ortiz (pledoaria pentru metodă, combaterea enciclopedismului, dar și a înguste specializări, condamnarea carierismului) se regăsesc în expunerea călinesciană. (Note, p238-239)

Călinescu se arată iritat, mai întâi, de "întrebarea unor studenți asupra <<materiei>> și [de] pretenția acelora a căror insonoritate culturală a fost constatată, de a da pe loc două sau trei <<restanțe>>". (p. 106) Desigur, lectura materiei de examen este absolut necesară, dar ea rămâne doar punctul de plecare pentru a dovedi "aptitudinea de a descifra valorile literare." Reala direcție a studiului în Universitate scapă multor "studenți, care nu înțeleg spiritul Universității, [care] au tendința de a pretinde să li se pretindă cantități de cunoștințe, mensurabile la cântar.", iar "memorarea câtorva fascicule

de curs apare ca o coborâre vertiginosă sub nivel școlii secundare, care aceea, în felul ei, insistă asupra spiritului." (p.107) Însă adevărata menire a studiilor superioare este una formativă: "Spiritul Universității este de a citi împreună cu profesorul, în vederea unei perfecționări personale." (p.107)

George Călinescu pune aici, întrebându-l terminologia actuală, problema raportului între cunoștințe și competențe. Diferența este însă enormă: în epoca respectivă, achiziționarea de cunoștințe era de la sine de înțeles și constituia baza formării competențelor. Ministerul de resort și catedrele universitare, constatând că în zilele noastre elevii și studenții citesc și învață tot mai puțin, au "subțiat" conținutul programelor de examen și cerințele din subiectele date au fost aduse la limita ridicolului, în numele axării pe competențe. Astfel, posesorii unor calificative sau note "umflate" la bacalaureat sau pe parcursul anilor de studenție au iluzia unei veritabile pregătiri intelectuale, când mulți dintre ei - nici nu conștientizează sfertodoxismul în care au rămas, pe care nu-l poate acoperi petecul de hârtie numit diplomă.

"Universitatea, chiar și la facultățile strict pozitive, nu predă <<materii>>, ci <<spirit>>, care se mai numește și metodă. A fi fost elevul lui Onciul sau elevul lui V. Pârvan, acesta este sensul. Poți fi elev prin continuare pozitivă ori negativă, în amândouă cazurile pornirea este de la un factor imaterial.

Așa stând lucrurile, reprobabilă mi se pare atmosfera pe care și în presă unii tineri o fac împotriva frecvenței cursurilor și în favoarea litografierii lecțiilor. Desigur că nu sunt pentru exagerare și pedanterie, dar tinerii trebuie să știe ce este o Universitate și care e deosebirea structurală de școala medie. Aci catedra are o formă personală și accentul nu cade asupra materiei, deoarece se presupune că tinerii își procură singuri cantitățile de cunoștințe de care au nevoie. Profesorul te învață un mod de a descuia biblioteca și de a descifra. Nu-l poți găsi nici în carte, pentru că opera scrisă e un proces închis, în timp ce cursul și seminarul sunt exemple de acțiune. Profesorul e un actor, de presupus magistral, care joacă împreună cu școlarii săi, lăsându-se descoperit în rutina și invenția lui, în perfecții și stangăcii. Nu poți învăța arta sa prin lectura memoriilor sau prin corespondență. Prezența pe același scânduri este un noroc de neînlocuit. Se înțelege atunci de ce o Universitate fără frecvență e un nonsens, e ca un institut de librărie care desface cărți

litografiate."(p.108)

Acest fragment întins este semnificativ cât privește relația student - profesor - materie de studiu. Profesorul trebuie să-și conducă învățacelul prin labirintul bibliografiei și, mai ales, să-l învețe cum poate ajunge la o judecată originală. În deceniile următoare scrierii acestor rânduri nevoia de a forma (evident, superficial) cadre pentru varii domenii a favorizat și studiile de scurtă durată, mai apoi pe cele fără frecvență. Dar învățământul teoretic, la zi, până în 1990, prevedea obligativitatea frecventării cursurilor și seminariilor, cu un real câștig în formarea intelectuală a studenților. Apoi, în deceniile de "tranziție", înmulțirea facultăților de stat sau private, nevoia de a atrage studenți nu prin prestigiul corpului didactic, ci prin facilități a dus la învățământul la distanță, la renunțarea obligativității de a urma cursurile. Totul a început să se transforme într-un jalnic troc: taxe (uneori și mită) contra diplome de studiu. Nici vorbă, în aceste condiții să se mai păstreze ceva din aura profesorului universitar de altădată.

De altfel, dezamăgiți, în anii de după al Doilea Război Mondial, unii profesori se retrăgeau în cercetare "într-un cerc restrâns de tineri ucenici, hotărâți, cum se zice, a lucra și a face știință." G. Călinescu nu contestă necesitatea cercetării specializate, însă la literatură și filosofie încurajarea de specialiști e, cred, primejdioasă. [...]ce folos poate ieși din abandonarea sălii de curs? Misiunea profesorului ca persoană e să stimuleze alte persoane, în efortarea lor spirituală originală, iar cei care lucrează <<științific>> sunt de obicei spirite simple ori practice[...] (p.112)

Un alt fragment care ni s-a părut relevant este cel în care G. Călinescu opune învățământul "dogmatic", din liceu, celui care promovează "spiritul critic", la nivel universitar. Primul formează cunoștințe și convingeri consacrate, sunt monedă de schimb curentă, cel de-al doilea formează personalități care vor avea posibilitatea de a se ridica deasupra nivelului mediu sau mediocru de înțelegere a lumii:

"Ceea ce trebuie să distingă școala medie de Universitate e aceasta: școala secundară predă noțiuni în chip dogmatic. Universitatea introduce în formularea însăși a propozițiilor științifice, un caracter critic. Astfel, ca să ne limităm la literatură, manualul de liceu declară că Alecsandri e cel mai de seamă pastelist român. Și acolo o astfel de noțiune își atinge scopul ei didactic. Noi, aci, ne

vom întreba de izvoarele critice ale acestei opinii, dacă există într-adevăr <<pastelul>>, vom analiza conștiința estetică a lui Alecsandri., vom pune pe poet în raport cu fenomene literare cât mai largi și vom trage concluzii în toată libertatea de spirit, fără nicio aservire față de vechile definiții. Însă ne vom feri a decreta drept ultime adevăruri concluziile noastre. Noi căutăm să afirmăm spiritul critic, și a decreta înseamnă a-l opri. Așadar, studentul nu are a învăța pe dinafară opiniile noastre rezultate dintr-un examen critic neprecugetat, ci a căpăta pur și simplu deprinderea examenului, fiindu-i îngăduit, dacă se poate, să formuleze el însuși alte puncte de vedere mai întemeiate sau tot așa de valabile. Orice tânăr care se încapătânează a ignora acest rost al Universității și se obstinează a învăța pe dinafară propoziții fixe, fără a participa însuși la procesul critic, redescinde la treapta de elev de liceu, și încă a unuia rău, care se refuză sistemului de educație a școlilor secundare, obținute prin frecvență și supraveghere."(p.110-111)

Vom încheia acest excurs prin conferința călinesciană cu transcrierea a trei pasaje în care sunt elogiata rolul, rostul și valoarea Universității:

"Acest scop [al Universității, n.n.], întrucât ne privește, e de a ne ridica pe cea mai înaltă scară a umanității, a face din noi niște contemplatori ai universalelor. Chiar dacă ne pierdem pe cărări moarte, ceea ce ne interesează este spiritul cheltuit în această eroare."

"Fiindcă, într-adevăr, Universitatea este punctea superioară a vasului de unde se văd marginile mării și cerul. Cine a ieșit din ea fără fiorul marilor întrebări a trecut prin ea legat la ochi și cu ceară în urechi ca Odiseu. Universitatea e un promontoriu de unde lucrurile sunt privite de sus, cei mai mulți se coboară apoi în viață, puțini rămân, însă cei care descind pot înțelege pe cei rămași la altitudine. Prin urmare, Universitatea e locul mării tensiuni spirituale și trebuie să evite cultivarea în secret a câtorva rutine auxiliare, la care este experimentat că aderă spiritele cele mediocre."(p.114)

"Trebuie să știți că Universitatea este în România cea mai înaltă instituție culturală, de aci pornesc lucrările spiritului câte sunt. Noi n-avem alte cercuri de reflecție asupra naturii fizice și umane, singurul e în acest loc. Aici sunt grădiniile lui Academiei, și aici face o mare eroare dacă ați mânca semințe pe cărarea unde va păși în vreun secol viitor sandala unui Platon român." (p.115)

LITART SAU DESPRE LITERATURĂ ȘI SOLIDARITATE

LitArt

(Continuare din pagina 2)

spun lucruri de bine (de regulă sunt aranjate în acest sens) după care, peste un an, îi vezi pe Facebook plângându-se că nu știu ce editor i-a escrocat, deposedându-i de drepturi de autor și dându-le 5 exemplare din propria carte. Sunt, mereu, singuri. Prietenii lor literare se încheie brusc încă din faza epistolară. De altfel, nici maestrul spre care privesc nu sunt mai breji: Uniunea scriitorilor, de pildă, se destramă pe zi ce trece, încât în 10 ani vom avea probabil o sumedenie de mici uniuni, fiecare la rândul ei pulverizată, distrusă de ambițiile interne. Departamentele din universități devin, de la un semestru la celălalt, teritorii ale segregării: grupuri și grupulețe de academici se fac și se desfac, se agită brownian, se exclud reciproc și se demonizează cu o sete nepotolită de a-și dovedi supremația și, în corolar, de a demonstra impostura, irelevanța, neantul celorlalți. Pretutindeni, nu există decât adversari, un fel de spectru alienant de război civil intelectual.

Dar nu-mi luați descrierea apocaliptică chiar în serios. Fenomenul nu e lipsit de umor și, dacă n-ar fi cangrenat toată lumea românească, ar putea fi privit chiar cu delicii din afară. De regulă, mizele sunt insignifiante, efectele, în detaliu, ignorabile (deși the big picture e, pe termen lung, îngrijorătoare). Catastrofa se petrece însă în plan moral, unde suntem, de mulțitor deja, "dincolo de bine și de rău" și nu se întrevide un antidot dătător de speranță. Pentru cine mai are optimism, însă, mișcările de la firul ierbii sunt aproape pretutindeni în floare. Atât în ceea ce numim societatea civilă cât și în lumea culturală.

Litart, revista, editura și cenaclul omonim, reprezintă un astfel de micro-fenomen, aparent marginal și, tot aparent, izolat, provincial, aproape desuet prin concept dar, în realitate, plin de substanță și onestitate (intelectuală, socială etc.). Avea, de la bun început, toate șansele să se piardă în neantul valah după prima, a doua, a zecea ediție (din nou zic, ca să subliniez, de revistă, și cenaclu adiacent) și eu însumi credeam, cu vreo câțiva ani în urmă, știind cu ce dificultăți se confrunta Adrian Giurgea, că va sfârși la arhiva inițiativelor culturale târgumureșene, ca o nebulie frumoasă, pe care târgușorul a tolerat-o un an, maxim doi, ca apoi s-o forțeze

implacabil să dispară. Cred că au fost momente când numai devotamentul îndârjit al lui Adrian pentru revistă (care, tehnic vorbind, e concepută, din câte știu, integral, de el însuși) a împins proiectul mai departe. Cu experiența lui în mass-media, Adrian a știut să revitalizeze, prin Litart, activitatea unei filiale a Uniunii care era instalată în câteva direcții și reflexe: revistele Vatra și Târnavă (aceasta nu mai apărea, oricum, cu regularitate), vreo trei edituri mai respectabile (din care una sub egida UR), lansări tradiționaliste de carte, distribuție spre câteva librării din oraș (oraș ajuns fără o librărie decentă în tot centrul), un radio local cu emisiune culturală și, din fericiere, un talk-show săptămânal la o televiziune privată făcut, ați ghicit, tot de Adrian. Or, Litart a fost un fel de briză proaspătă, devenită mai târziu un început de taifun: invitațiile curgeau lunar – la cenaclul propriu-zis, ținut la început în spațiul unei superbe cafenele cu aer interbelic din Romarta (convertită-nre timp în pizzerie), la lecturi publice ținute în Zau, la dezbateri, lansări de carte, lansări de revistă. De altfel, revista are performanța, cred că greu egalabilă printre publicațiile culturale de la noi, de a fi apărut de fiecare dată la timp, fără improvizații de tip număr dublu, triplu, quadruplu. E drept, nu are multe pagini și e mai curând un jurnal cultural (care arată bine și grafic) dar chiar și-așa e o performanță și un merit. Plus distribuția, care, numai Adrian știe cum, chiar funcționează în județ (eu am văzut Litart-ul când la soacră-mea, învățătoare la o școală din oraș, când la Reghin, la un liceu, când într-o cancelarie din Deda, când pe o masă de restaurant din Sighișoara). Nu pot băga mâna-n foc că și azi, număr de număr, se întâmplă la fel, deși mi-ar plăcea să sper asta.

Sigur apoi că, așa cum se spune mereu, revista și cenaclul sunt, până la urmă, oamenii. Scriitorii afirmați și debutanți care le populează paginile și cafeneaua. Iar aici Adrian a luat de la început decizia să nu facă din Litart încă un proiect elitist. Și a avut curajul, taxat de mulți atoateștiutori culturali ai urbei, cu fiecare ocazie, să găzduiască pe primele pagini texte academice semnate de Iulian Boldea sau (până nu demult) Al. Cistelec, eseuri de Eugeniu Nistor sau Călin Crăciun iar, mai de pe la jumătate încolo, debutanți, scriitori necunoscuți, aspiranți la statutul de poeți etc. Așadar, deși,

rând pe rând, au fost găzduiți în Litart cam toți scriitorii mureșeni "profesioniști" (majoritar și membri ai UR – instituția scriitoricească, nu partidul), pe lângă seniorii literelor și-au găsit mereu un loc oferit cu generozitate tinerii și foarte tinerii. Nu vreau să fac un pomelnic, de altfel oricine îi poate vedea pe www.litart.ro și le poate parcurge textele, dar am să mă laud, sperând să mă contaminez un pic cu gloria lor, amintindu-i pe câțiva din foștii sau actualii mei studenți de la filologia UPM care au citit la cenaclu și apoi au fost publicați: Alexandra Deac, Eduard Ciornea, Manuel Ienciu, Roxana Cotruș. Cu Roxana ar trebui să înceapă de fapt o categorie specială, de tinere poate care sunt publicate deja (și încă la Cartea Românească), unde mai intră Hristina Doroftei, Gabriela Feceoru, Flavia Adam ș.a. Nu vreau, spun, să fac liste, iar cei pe care nu i-am amintit, dintr-un capriciu de memorie sau de viteză, sunt cel puțin la fel de buni. Radu Bălaș, de pildă sau Constantin Nicușan (care e și una din eminențele critice ale cenaclului) au fost printre "deja-consacrații" care au coborât în arenă. Dar, repet, lista e lungă și diversă iar Adrian ar putea face chiar o antologie de afișe, pentru a se putea vedea cum unii au trecut, au revenit, au apărut cu cărți etc. Nu știu spre ce se îndreaptă Litart-ul, dacă va crește în viitor sau va descrește, dacă din debutanții pe care i-a descoperit vor mai fi alții care vor confirma încrederea investită în ei sau dacă în ochii tinerilor de azi, unde lucește acum seducția literaturii, nu se vor cuibări în viitor ambiții financiare, prospecte de afaceri, pasiuni mai urgente decât scrisul și, în cele din urmă, vor abandona. Dar ceea ce nu poate nimeni nega este că experimentul Litart a izbutit să revitalizeze o cultură locală aproape inertă, și asta mizând pe literatura cumva underground, pe autorii necunoscuți, necanonizabili vreodată (ceea ce, cum am arătat mai sus, nu i-a exclus pe autorii consacrați și valoroși estetic). Literatura vie, literatura care ne unește, cea care poate, încă, salva o lume tot mai conflictuală și dezumanizată (fără a se visa vreodată în galeria capodoperelor), nu este doar marea literatură, ci, iată, și mica, infimizezimal-infinita literatură a speranței, a vocațiilor abia întrezărite, a dorinței de a (se) comunica înspre ceilalți.

Publicație lunară de cultură.
Apare la Tîrgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

Uniunea Artiștilor Plastici
din România
Filiala Tîrgu-Mureș

Teatrul Național Tîrgu-Mureș

Colegiul onorific:

Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Oliv MIRCEA

Zeno GHITULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Gheorghe BOTEZAN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Adrian RENTEA
Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență:
Tîrgu-Mureș
str. Cutezanței nr. 77/7.
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.

„DEȘTEAPTĂ-TE IUBITA MEA, FRUMOASA MEA ȘI VINO!”

PROSPETEȘI ȘI SOLEMNITATE ÎN “CÂNTAREA CÂNTĂRILOR”

Oliv MIRCEA

Ciclul de lucrări expuse de curînd la Galeria ART NOUVEAU a Uniunii Artiștilor Plastici din Tîrgu Mureș în expoziția personală TĂCERILE MELE de Doina Mihăilescu – pictură, grafică, desen – vorbește despre preaplinul iubirii. Orice iubire are o esență a ei, o esență care este făcută din *ingenium*-ul tuturor iubirilor și din încă ceva, acel ceva care o face să fie alcătuită într-un fel anume. *Iubirea* trăiește – încearcă să ne sugereze artista - într-un anume timp și în împlinirile specifice aceluia timp; se află într-un anume loc care este înconjurat de celelalte locuri ale lumii. *Iubirea* are o bucurie a ei și o durere a ei care îi destăinuie și îi “desenează” esența. *Iubirea* are puncte, linii și culori care au puterea să o trăiască și să o spună. *Iubirea* din „Cîntarea Cîntărilor” are cuvintele ei care se spun, iată, doar în cuvintele Cîntării Cîntărilor și există în principal prin forța lor erotică. În viziunea Doinei Mihăilescu, însă, ființele acelea, în lupta lor împotriva singurătății, s-au prefăcut în puncte, linii și culori, în așa fel încît citirea lor de către privitor să le confere o mereu vie, proaspătă și înnoită prezență. Cei doi luptători împotriva singurătății, mirele și mireasa, Sulamita și iubitul ei, se află în lume – etern și actual – în locul acesta sau te miri în ce alt loc, lăsînd să se exalte prezența lor sub cer asemeni unei mireme care are un inarticulat și candid parfum. Artista ne apare în acest recent demers artistic al ei asemeni unui smerit psihagog.

„Configurările” de astăzi ale artistei sunt și ele despre iubire. Titlul generic al secțiunii din expoziție care face *imnografia* în imagini a iubirii este: „PUNEȚI PESTE MINE IUBIRE ȘI ÎNTĂRIȚI-MĂ CU MIRURI”. Nici gîndul și nici expresia plastică a întrupărilor, nici gesturile, nici „apropierile” de acum nu sunt exterioare iubirii. Tematizarea experienței originare a iubirii este dincolo de valabilitatea canonică a Scripturii. Unitatea indisolubilă dintre discursul plastic, și poetic-religios se vedește, nu în cele din urmă, prin amestecarea experienței estetice cu cea religioasă, a adevărului cu falsul, a vestirii

celor de sus cu libertatea celor de jos și a jocului liber al vieții. Cerul parcă e tăcut și parcă nici n-ar fi. Iubirea din lucrarea sufletului se arată a fi desăvîrșită în intensitatea și în dăruirea ei. Ea este împărțită pînă la a nu mai ghici întotdeauna bine cine își dorește să fie cu cine. Numirea, luarea în posesie adamică, presupune intrarea într-un joc mistic și poetic care atrage după sine ritmul, ceremonia, făgăduința paradoxală a mesajului. Artista, constatînd *oboseala* din preajmă-i, constatînd *agonia erosului*, face prin recursul la „Cîntarea Cîntărilor” face o provocare fățișă omului de astăzi cu scopul de a-l îndemna să-și stîrnească *posibilul* din el însuși.

Doina Mihăilescu practică în lucrările ei un uzaj al semnelor grafice cu conștiința vie și activă că *semnul* îi este dat numai aceluia care este în stare să-l ia ca atare și să-l pună în lucrare. Ceea ce este arătat – se spune că: „Zeul nici nu vorbește, nici nu tănuiește nimic, ci arată” – e accesibil numai aceluia care privește fix în direcția respectivă și vede.

Căutările, chemările, dezmiertăriile
(Continuarea în pagina 11)

„DEȘTEAPTĂ-TE IUBITA MEA, FRUMOASA MEA ȘI VINO!”

PROȘTEȚIME ȘI SOLEMNITATE ÎN “CÂNTAREA CÂNTĂRILOR”

(Continuare din pagina 10)

dările și pierzaniile sint mereu împlinite în *fericirea și frumusețea* pe care iubirea le ajută să se lepede de umbre cu un gest ușor care s-a născut parcă din iubirea cea fără de moarte. Simțurile înfloresc și dorința nu doare. Chemările știu că vor avea grabnic un răspuns. Înlauntrul acestei iubiri lumea care exaltă în slava ei e fericită împreună cu cei doi care își trăiesc, fără sfială, gloria. E semnul cel mai înalt că Dumnezeu, la rîndu-i, îi iubește și el. Soare în țării, răcoare din adîncuri, o fierbere de seve și irizări ale aerului, se prefac, toate, ușor, în parfum.

Locul îndoielii și al neîncrederii a dispărut. Lumea de cenușă e uitată. E altundeva. Sănătatea lor e ca o flăcără care nu se va mistui niciodată. Cel care vrea să îi facă un portret Sulamitei nu i-l poate face decât cu liniile pe care ea însăși, cu trupul și cu gândul le desenează pentru a se configura pe ea însăși și pe iubitul ei. Există în reprezentările artistei, e adevărat, un Ierusalim și un Liban himeric cu împerechimi trăite ca în vis și care sunt aproape identice cu ființa reală a celor care se iubesc. Sunt munți și văi pe care curg piraie care saltă sprintene împreună cu caprele sălbatice și care împart cu leii și cu leopardii, lumea înaltă din care iubita este rugată să își coboare privirea. Grădinile, viile și livezile sunt rodnice și nici deșertul nu este arid. Totul – oamenii și natura – sunt învăluiti în mireme, în nerostite înfloriri și în răcoare. Peste livezi bat la momentul convenit vînturi care mișcă văzduhul și curăță mintea. Locul e plin de vietățile care – gazele și ciute, cerbi și căpriori, oi și miei gemeni care vin de la scaldătoare păscînd printre crini – stau la umbra trandafirului din Saron împreună cu frumoasa iubită care se stecoară printre cedrii, printre nuci și meri dar și printre smochini și rodii. Nardul, cinamonul și aloea, trestiiile cu mireasmă, tămîia și smirna se iau la întrecere cu suavul și îmbătătorul miros al trupurilor celor doi iubiți care plutesc parcă peste grădinile Libanului și care devin sub privirile noastre făpturi de aer într-o lume fluidă. Apele limpezi și reci, mierea, laptele și untdelemnul, vinul și sucul de rodii aduc bucurii pentru cei ce dorm sau sunt treji pentru a-si dezmiarda sufletul.

Locurile, ființele și materia aleasă a lumii aceleia trăiesc împreună în timpul viu al luminii binecuvîntate din *Cântarea*

Cântărilor. Ceea ce desenează și colorează artista, este mai ales un cînt alb al dimineții : atunci cînd se destramă umbrele și se stîrnește un vînt pe adierea căruia iubitul se duce către muntele de smirnă și către dealul de tămîie pentru a-și trezi cu desmierdări și cu mîngîieri iubita.

Ea, Sulamita, se înalță ca zorii și își ispiteștea rîndu-i iubitul să meargă în vii, să vadă dacă au înmugurit și dacă este în floare pomul cu rodii dar și pentru a-i dărui darul neprețuit al iubirii ei. Iubiții sunt, prin urmare, mereu aproape, bucurîndu-se de dragostea lor, de crini și de grădinile în floare, de hoinăreala nocturnă prin lume. Iubitul face semn să nu-i fie trezită iubita. Altîcînd e înfățișat ținînd-o în brațe trează. Dezmiardările și chemările lor, unul către altul, sunt plasate într-o lume himerică, în zori de zi ori în plină putere a nopții. Cînd sînt departe – cine știe pe unde – chemîndu-se și apoi găsindu-se - iubitul vine, iată, pîndește la fereastră, atinge ușa, apoi, întîmpinat se irosește într-o învolburare de întuneric și de trandafirie lumină a zorilor. Se pare că nimic dinăuntru și nimic din afară nu-i va putea desface din acea iubire pe cei care sunt deja răpiți în vraja și în lumina tainică a ei.

În *Cântarea Cântărilor* sunt, cum spuneam, amieze pline de strălucire dar sunt și nopți, nopți de somn sau de veghe, nopți în care în așteptarea zorilor îți găsești puterea sa luptă împotriva singurătății. În *Cântarea Cântărilor* nu sunt, însă nici ploii și nici ierni, nici înserări, nici neclare răstimpuri pentru că, poate, ele sunt prea pline de săvîrșiri și de pătîmiri.

Iubirea și soarta iubirii începe și sfîrșește cu ea însăși. Timpul *Cântării* nu este continuu și nici nu duce către un anume liman. Viața de aici, din miezul ciclului de lucrări caligrafiate în aur și lumină colorată de Doina Mihăilescu, se rotește în jurul unui ax nevăzut. Iubitul pare a fi cînd rege – Regele Solomon – cînd păstor, iar iubita cînd o păstorită, o ciobăniță ori dimpotrivă o prințesă. Desenul este puternic figurat sau ambiguu, alteori cuprins în mrejele unor simboluri care adesea ne scapă. Desenul și culoarea îi creează privitorului iluzia unui îndelung șir de cîntări nupțiale. Gîndite ca lucrări în sine, fără un context factual, fără subînțelegerea unei ordini cronologice, cu o topografie funcțională care și ea ne este indiferentă, nu știm dacă suprafața desenată și pictată evocă un vis sau o absență, un

aieva al clipei fericite și pline de bucurie care nu are un ușor identificabil început ori un plauzibil deznodămînt. Ce știm cu siguranță este că despre o asemenea poveste nu poți spune că este uitată de mult dincolo de orice obscurități și de felurite incongruențe.

„**PUNEȚI PESTE MINE IUBIRE ȘI ÎNTĂRIȚI-MĂ CU MIRURI**” secțiunea distinctă a expoziției de la Tîrgu Mureș care poartă titlul general „**TĂCERILE MELE**” – conține ciclul de „*configurări vizuale*” în care Doina Mihăilescu, aici la „**GALERIA ART NOUVEAU**” într-o secțiune a expoziției sale personale – face limpezi și cerești glasurile iubiților, timbrul lor muzical și timbrul unic, de octavă celestă al iubirii lor pămîntești. **Expresia vie, vizuală și muzicală a iubirii**, este, după cum observă cu subtilitate Sergiu Celibidache, o muzică unică a sentimentelor omenești care poate fi percepută doar prin transcendență și care poate fi făcută să strălucească sonor și luminos, tăcut și în murmur, și care, născînd realități ale inimii, atât de limpezi, de adînci și de neuitat fac ca tot restul să își estompeze relevanța făcînd să sporească în schimb *infinutul frumuseții* dimpreună cu *frumusețea infinitului*.

MESAȘELE PARTENERILOR

LitArt 100

IMPORTANȚA DIVERSITĂȚII

MARKÓ Béla

președintele Filialei Târgu-Mureș a Uniunii Scriitorilor din România

Varietas delectat, spune dictonul latin: diversitatea delectează. Firește, și dacă ar fi vorba numai de delectare, deja mi-ar face plăcere să-i felicit pe redactorii, autorii și cititorii revistei LitArt. Doar sunt și eu unul dintre acești cititori, mai mult, mi-au și apărut câteva texte pe paginile revistei. Dar sunt convins că diversitatea instituțiilor, fie vorba de literatură și artă sau orice altă îndeletnicire a spiritului uman, este o condiție de bază a democrației, dincolo de importanța în sine a varietății. Democrația constă de fapt în posibilitatea de a alege, mai ales între programe sau instituții. În viața literară mureșană de exemplu, este foarte bine să existe alternative. Nu neapărat cu scopul de a impune o competiție între revistele consacrate timp de mai multe decenii și instituțiile mai recente care totuși au deja o vechime, că iată și LitArt își sărbătorește numărul 100. Competiția există bineînțeles și în viața literară, a existat totdeauna. Dar ceea ce este cel mai important: actul de creație. Fiindcă nu numai proza, poezia sau eseul este o operă, o creație în sensul strict al cuvântului. Inclusiv instituțiile literare sunt emanația unei intenții creatoare, și ca atare, exprimă gândirea redactorului sau redactorilor, deci merită atenția noastră ca orice operă realizată cu talent și pricepere. Felicitări revistei LitArt pentru această cifră rotundă, felicitări redactorului-șef Armand Giurgea, pentru că ne întărește încrederea că diversitatea este, probabil, una dintre valorile cele mai importante ale vieții obștești.

DACĂ AI PRIETENI EȘTI BOGAT

Se spune că dacă ai prieteni ești bogat. Din fericire ne putem lăuda cu câțiva prieteni buni, deci sîntem bogați. Unul dintre prietenii care ne îmbogățesc spiritul, ne promovează și se străduiește să ne facă cunoscute activitățile este LitArt cu al său redactor-șef/realizator, inimosul Adrian Giurgea.

Azi cînd nimeni nu mai face nimic fără să aibă un profit Adi aleargă, bate la uși, strînge

materiale și convinge autori și sponsori, toate astea în mod voluntar, ca să editeze a sa revistă de cultură LitArt care, culmea (cine ar fi crezut), a ajuns la cifra de 100 ediții.

Dacă vrei și pui suflet poți... iată că Adi vrea și poate dar cu cîtă muncă. Un format prietenos cu o grafică modernă color, cititorii mureșeni au dovada celor 100 de numere care le-au adus informații culturale peri-

oide și sper să continue încă mult timp.

Acum, în prag de aniversare, în numele artiștilor vizuali ai Filialei Mureș a Uniunii Artiștilor Plastici din România, dragi prieteni LitArt și Adi Giurgea, vă mulțumesc pentru tot ce faceți pentru cultură, vă doresc viață lungă, frumoasă, putere de muncă, inspirație și **La mulți ani!**

Mana Bucur, artist vizual
președintele Filialei Mureș a Uniunii
Artiștilor Plastici din România

Oliv MIRCEA, critic de artă

Din cultura comună „crește” și se „perpetuează”, iată, o cultură înaltă, iar adevăratul efort al unei culturi înalte este de a perpetua cultura comună din care a crescut, de a o perpetua ca artă, cu viața

CA ȘI CUM AR CONTA VEȘNIC CEEA CE FACEȚI

etică pecetluită în privirea estetică, și astfel immortalizată. Asta, cred, face de o sută de numere LitArt. Revista călăuzește în cultură, iar acest proces de călăuzire este și o educare a inimii. Revista a supraviețuit, pentru că prin cei câțiva devotați ai cauzei culturii înalte, și-a păstrat poziția critică și a oferit publicului un „rit de trecere” către o lume mai înaltă. Trecînd peste opțiunile ușoare, acelea de a ne face să credem în cultura pop și să ne alăturăm distracțiilor voioase ori să le arate celorlalți cum să-și deconstruiască moștenirea și să le întărească convingerea că această moștenire e o povară de care ar face bine să se descotoarsească, LitArt se întemeiază pe o

cultură a iluminismului care se folosește de imaginația estetică care îi permite să se deschidă spontan către un public cultivat. Revista ia în dezbateră operele de artă care vorbesc minții cultivate făcîndu-se înțeleasă de cititorul capabil să evalueze critic valorile estetice. Revista, o spun cu toată convingerea, a eludat orice formă de talmeș-balmeș de pop, de televiziune și de kitsch, care pretind că fac dreptate numeroaselor culturi care trăiesc și înfloresc în orașul modern.

Cu simplitate și cu modestie, și fără a promova o cultură a repudierii, revista reușește să fie altceva decît un for public care slujește indolența mentală colec-

tivă. Cultura pe care o promovează revista nu e rutina rece a unei civilizații menite să sfîrșească în neant în timp ce structura ei se descompune.

Establishmentul cultural și instituțiile educaționale nemafiînd, din nefericire, purtătoare ale culturii înalte în miezul unei vieți publice deliberat îndobitocite care ne eliberează de ultimele iluzii romantice, datorită etică și estetică revine, iată, unor asemenea instituții, aparent ne semnificative, care au naivitatea să trăiască **ca și cum** este veșnic ceea ce fac.

Felicitări tuturor celor care ne bucură cu o asemenea ispravă.

La mulți ani, LitArt!!!

Să scoți o revistă de orice gen publicistic, în ziua de astăzi, pare curată nebunie. Cu atît mai mult, cu cît revista pe care o tipărești cu încăpățănare este una de cultură. Mediul online ne face să privim tiparul ca pe un lux. Cu toate acestea, în mediul publicistic mureșean își continuă drumul o revistă completă din punct de vedere al subiectelor și domeniilor pe care le acoperă. Vorbim aici, bineînțeles, de revista LitArt, o publicație în care se regăsește și teatrul, număr de număr în paginile sale. 100 pare doar o cifră rotundă. În cazul LitArt este mai mult decît atît: este dovada unei munci și încăpățănări asidue de care Adrian Giurgea dă dovadă lună de lună. De aceea, în virtutea relației de colaborare pe care Teatrul Național Târgu-Mureș a construit-o în timp cu LitArt, îi dorim acestei reviste o viață cît mai lungă iar celor din redacție multă inspirație pe viitor!

La mulți ani, LitArt!!!
Echipa Teatrului Național Târgu-Mureș